

อนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า
(พ.ศ. 2570-2579)

The Future Scenario of the Administration of the Parents-
Teachers Associations in Secondary Schools under the Office of
the Basic Education Commission in the Next Decade (2027-2036)

อนุพงศ์ สุวรรณโชติ Anupong Suwannachot

คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

Corresponding author, e-mail: mpong1920@gmail.com

Received June 12, 2026; Revised July 2, 2026; Accepted: September 13, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน 2) เสนอประเด็นอนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ EDR กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ดำเนินการเก็บข้อมูล 3 รอบตามเทคนิค EDR วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: IQR) ผลจากการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในปัจจุบันประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) สภาพบริบทและการบริหารจัดการ (2) โครงสร้างและการบริหารจัดการ (3) บทบาทและหน้าที่ (4) การบริหารการเงินและทรัพยากร (5) การสื่อสารและการมี

ส่วนร่วมและ (6) ตัวชี้วัดความสำเร็จและผลลัพธ์ 2) อนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครู ในทศวรรษหน้า พบ 8 ด้าน รวม 89 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (3) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (4) การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย การเมือง และกฎหมาย (5) ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสมาคม (6) โครงสร้างและระบบบริหารจัดการ (7) วัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วมและ (8) ศักยภาพของสมาชิกและการพัฒนาองค์ความรู้ ผลการวิจัยให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญในการปรับปรุงการบริหารงานของสมาคมผู้ปกครองและครู (PTA) เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพ ความโปร่งใส ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และการดำเนินงานที่ยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารสมาคม; เทคนิค EDFR; โรงเรียนมัธยมศึกษา; อนาคตภาพ

Abstract

This research article aimed to: (1) investigate the current state of the administration of Parent-Teacher Associations (PTAs) in secondary schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC); and (2) propose future scenarios for the administration of PTAs in secondary schools under OBEC over the next decade. This study employed the EDFR research method. The sample consisted of 27 individuals, including policy-level administrators, school administrators, members of the Parent-Teacher Association (PTA) committee, stakeholders, and individuals with experience in PTA administration. The research instruments consisted of a semi-structured interview form and a 5-point rating scale questionnaire. Content validity was verified by five experts, yielding an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 0.50 or higher. Data collection was conducted in three rounds using the EDFR technique, and the data were analyzed using content analysis, the median, the mode, and the interquartile range (IQR). The findings revealed that: 1) The current state of PTA administration comprised six dimensions: (1) organizational context and administration, (2) organizational structure and management, (3) roles and responsibilities, (4) financial and resource management, (5) communication and stakeholder participation, and (6) performance indicators and outcomes. 2) The future scenarios for PTA administration over the next decade consisted of eight dimensions encompassing 89 sub-issues: (1) social change, (2) economic change, (3)

technological change, (4) policy, political, and legal change, (5) leadership of the PTA committee, (6) organizational structure and management systems, (7) organizational culture and stakeholder participation, and (8) members' competencies and knowledge development. The findings provide significant insights into enhancing PTA administration to ensure quality, transparency, adaptability to future changes, and sustainable operations, thereby benefiting schools, communities, and stakeholders in the future.

Keywords: Association Administration; Ethnographic Delphi Future Research; Secondary Schools; Future Scenarios

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูต้องปรับเปลี่ยนจากการเป็นเพียงองค์กรสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนไปสู่การเป็นภาคีเครือข่ายทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม สมาคมผู้ปกครองและครูในหลายสถานศึกษายังคงเผชิญความท้าทายด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การสื่อสารในยุคดิจิทัล การบริหารจัดการทรัพยากร และการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่รายงานอนาคตของการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย พ.ศ. 2573 ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มสำคัญด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทและทิศทางการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคต (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) และการสร้างภาคีเครือข่ายทางการศึกษา (Educational Partnership) มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดทิศทางและพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลที่มุ่งเน้นความโปร่งใส การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยภัทรกร ปุยสุวรรณ (2565) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ

สถานศึกษา ขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกทำให้องค์กรทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนารูปแบบการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

สำหรับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สมาคมผู้ปกครองและครูยังคงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การระดมทรัพยากร และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน แต่ยังคงประสบปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และความคาดหวังที่หลากหลายของผู้ปกครองในยุคใหม่ นอกจากนี้ รายงานอนาคตของการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย พ.ศ. 2573 ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มสำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา ซึ่งล้วนส่งผลต่อการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคต (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

จากสภาพการณ์และแนวโน้มดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งศึกษาสภาพการบริหารในปัจจุบันและเสนอประเด็นอนาคตภาพการบริหารในทศวรรษหน้า เพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการศึกษานั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ โปร่งใส และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน
2. เพื่อเสนอประเด็นอนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสนอประเด็นอนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570–2579) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **ขอบเขตการวิจัย** การวิจัยมุ่งศึกษาสภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเด็นอนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570–2579)

2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 27 คน โดยกำหนดคุณสมบัติว่าเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ด้านการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูหรือการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับนโยบายของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน 3) คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 16 คน ประกอบด้วย นายกสมาคม ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับการวิจัยรอบที่ 1 และ (2) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับการวิจัยรอบที่ 2 และรอบที่ 3 เครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50–1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ดำเนินการ 3 รอบ ตามเทคนิค EDFR ได้แก่ รอบที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อรวบรวมประเด็นอนาคตภาพ รอบที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ และรอบที่ 3 ยืนยันความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ข้อมูลป้อนกลับทางสถิติจากรอบที่ 2 เพื่อหาฉันทามติร่วมกัน

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: IQR) เพื่อพิจารณาระดับความเป็นไปได้และความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 เป็นเกณฑ์การพิจารณาฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องอนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570 – 2579) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **วัตถุประสงค์ข้อที่ 1** พบว่า สภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน ประกอบด้วย 6 ด้าน

ได้แก่ 1) ด้านสภาพบริบทและการบริหารจัดการ 2) ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ 3) ด้านบทบาทและหน้าที่ 4) ด้านการบริหารการเงินและทรัพยากร 5) ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านตัวชี้วัดความสำเร็จและผลลัพธ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครูในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในปัจจุบัน

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน
1. สภาพบริบทและการบริหารจัดการ	ดำเนินงานในฐานะองค์กรสนับสนุนโรงเรียน เน้นกิจกรรมตามระเบียบ ขาดแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวและการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ
2. โครงสร้างและการบริหารจัดการ	โครงสร้างแบบลำดับชั้น การตัดสินใจรวมศูนย์ ใช้ระบบเอกสารเป็นหลัก และการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกยังจำกัด
3. บทบาทและหน้าที่	มุ่งสนับสนุนทรัพยากร ทุนการศึกษา และกิจกรรมของโรงเรียนเป็นหลัก
4. การบริหารการเงินและทรัพยากร	พึ่งพาค่าสมาชิกและการระดมทุน ระบบบัญชียังไม่เชื่อมโยง และการใช้ทรัพยากรยังไม่เน้นการลงทุนเชิงพัฒนา
5. การสื่อสารและการมีส่วนร่วม	ใช้หลายช่องทางแต่ขาดการบูรณาการ การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นการรับทราบข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรม
6. ตัวชี้วัดความสำเร็จและผลลัพธ์	เน้นตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เช่น จำนวนกิจกรรมและยอดเงินสนับสนุน ขาดการวัดผลกระทบระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า อนาคตสภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570–2579) ประกอบด้วย 8 ด้าน 89 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม 2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ 3) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี 4) การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย การเมืองและกฎหมาย 5) ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู 6) โครงสร้างและระบบบริหารจัดการ 7) วัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วมและ 8) ศักยภาพของสมาชิกและการพัฒนาองค์ความรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจัยดังกล่าวจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปประเด็นอนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570-2579)

ด้าน	สาระสำคัญ
1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	สมาคมฯ ต้องปรับตัวต่อสังคมดิจิทัล ความหลากหลายทางสังคม และจำนวนผู้เรียนที่ลดลง พร้อมส่งเสริมความเท่าเทียมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคต
2. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ	พัฒนาแหล่งทุนและรูปแบบการระดมทรัพยากรที่หลากหลาย ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และบริหารความเสี่ยงทางการเงินและไซเบอร์
3. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี	ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในการบริหาร ส่งเสริมทักษะดิจิทัล และพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูล
4. การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย การเมือง และกฎหมาย	ปรับบทบาทสู่การเป็นภาคีเชิงนโยบาย สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน และขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสมาคมฯ	พัฒนาภาวะผู้นำเชิงอนาคต ภาวะผู้นำดิจิทัล การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ
6. โครงสร้างและระบบบริหารจัดการสมาคมฯ	พัฒนาโครงสร้างที่ยืดหยุ่น โปร่งใส ใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสนับสนุนการตัดสินใจ พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
7. วัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วม	สร้างวัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจ ความโปร่งใส การเรียนรู้ร่วมกัน และขยายเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน
8. ศักยภาพของสมาชิก และการพัฒนาองค์ความรู้	ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ ทักษะดิจิทัล การเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดทำระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

3. แนวโน้มการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคตควรมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีความคล่องตัว โปร่งใส และขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัล ควบคู่กับการส่งเสริมภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาคมผู้ปกครองและครูสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันและอนาคต

ประเด็น	ปัจจุบัน	แนวโน้มอนาคต
1. สภาพบริบทและการบริหารจัดการ	ดำเนินงานตามระเบียบ เน้นสนับสนุนกิจกรรมโรงเรียน ขาดแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว	เป็นองค์กรเชิงนโยบาย ใช้ธรรมาภิบาลดิจิทัล มีแผนยุทธศาสตร์และใช้ AI สนับสนุนการบริหาร
2. โครงสร้างและการบริหารจัดการ	โครงสร้างแบบลำดับชั้น การตัดสินใจรวมศูนย์ ใช้เอกสารเป็นหลัก	โครงสร้างยืดหยุ่น ทำงานแบบเครือข่าย ใช้ Big Data, AI และระบบดิจิทัลในการบริหาร
3. บทบาทและหน้าที่	สนับสนุนทรัพยากร ทุนการศึกษา และกิจกรรมของโรงเรียน	เป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและขับเคลื่อนนโยบายร่วมกับโรงเรียน
4. การบริหารการเงินและทรัพยากร	พึ่งพาค่าสมาชิกและการบริจาค ระบบการเงินยังไม่เชื่อมโยงและตรวจสอบได้จำกัด	ใช้ระบบการเงินดิจิทัล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีแหล่งทุนที่หลากหลาย
5. การสื่อสารและการมีส่วนร่วม	ใช้หลายช่องทางแต่ขาดการบูรณาการ การมีส่วนร่วมยังอยู่ในระดับรับทราบข้อมูล	สื่อสารแบบบูรณาการ เปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจผ่านระบบดิจิทัล
6. ตัวชี้วัดความสำเร็จและผลลัพธ์	เน้นผลผลิตเชิงปริมาณ เช่น จำนวนกิจกรรมและยอดเงินสนับสนุน	มุ่งวัดผลลัพธ์และผลกระทบต่อผู้เรียน ใช้ระบบติดตามผลและตัวชี้วัดมาตรฐานสากล

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องอนาคตสภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570 – 2579) อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพบริบทและการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ ด้านบทบาทและหน้าที่ ด้านการบริหารการเงินและทรัพยากร ด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม และด้านตัวชี้วัดความสำเร็จและผลลัพธ์ ทั้งนี้เพราะสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่าง

โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมยังคงเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูในบริบทการศึกษายุคปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกภรณ์ ทองระย้า ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการสมาคมผู้ปกครองและครูในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการสมาคมผู้ปกครองและครูที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสื่อสารที่ทั่วถึง และระบบบริหารจัดการที่ชัดเจน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งให้โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ (กนกภรณ์ ทองระย้า, 2565) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ วงศ์ชะเลา ได้วิจัยเรื่องธรรมาภิบาลกับการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครู พบว่า การบริหารจัดการองค์กรบนหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสต้องเน้นความโปร่งใสในการระดมทุนและการใช้จ่าย และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสมาชิกและสังคม การยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลจะช่วยให้สามารถดำรงอยู่และมีบทบาทที่น่าเชื่อถือในระยะยาว (วราภรณ์ วงศ์ชะเลา, 2564) จากงานวิจัยและแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ยึดหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครูให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า อนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570–2579) ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย การเมือง และกฎหมาย ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสมาคม โครงสร้างและระบบบริหารจัดการ วัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วม และศักยภาพของสมาชิกและการพัฒนาองค์ความรู้ ทั้งนี้เพราะบริบทการศึกษากำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สภาพเศรษฐกิจ และนโยบายภาครัฐ ส่งผลให้สมาคมผู้ปกครองและครูจำเป็นต้องปรับตัวจากความเป็นองค์กรสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนไปสู่การเป็นภาคีเครือข่ายเชิงยุทธศาสตร์ที่ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับรายงานอนาคตของการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย พ.ศ. 2573 ที่ระบุว่าการศึกษาในอนาคตต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ วรรณแก้ว ได้วิจัยเรื่องแนวโน้มผู้นำในอนาคตของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่าผู้นำทางการศึกษาในอนาคตจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำดิจิทัล และความสามารถในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (ทัศนีย์ วรรณแก้ว, 2563) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุกร ปันพุ่มโพธิ์ ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารต้องเน้นความโปร่งใสและความรับผิดชอบในทุกมิติ โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและการดำเนินงานต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอการสร้างกลไกการประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นระบบและเป็นอิสระ รวมถึงการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและทำให้สมาคมผู้ปกครองและครู สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและเป็นที่ยอมรับ (นุกร ปันพุ่มโพธิ์, 2560) จากงานวิจัยและแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคตจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาล พัฒนาภาวะผู้นำ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า อนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูควรพัฒนาอย่างเป็นระบบในทั้ง 8 ด้าน เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยทั้งสองประการสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคตควรมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ที่ยึดหลักธรรมาภิบาล ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยนำไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “อนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2570–2579)” ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน 89 ประเด็นย่อย โดยสามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่มปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยภายนอกองค์กร และปัจจัยภายในองค์กร ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและยกระดับการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคต

ปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม 2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ 3) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และ 4) การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายการเมืองและกฎหมาย ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้สมาคมผู้ปกครองและครูต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ และนโยบายการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 5) ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสมาคม ผู้ปกครองและครู 6) โครงสร้างและระบบบริหารจัดการ 7) วัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วม และ 8) ศักยภาพของสมาชิกและการพัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียน และ ชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพวงล้ออนาคตภาพการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2570-2579)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในอนาคตจะต้องเปลี่ยนบทบาทจาก “องค์กรสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน” ไปสู่ “องค์กรเครือข่ายความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ทางการศึกษา” ที่สามารถบูรณาการปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในอนาคต

บทสรุป

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทและแนวทางการดำเนินงานในอนาคต โดยองค์ประกอบสำคัญของการบริหารประกอบด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ สมาคมผู้ปกครองและครูควรปรับบทบาทจากองค์กรสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนไปสู่การเป็นเครือข่ายความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และรองรับการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สมาคมผู้ปกครองและครูฯ ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม
2. การบริหารงานสมาคมผู้ปกครองและครูฯ ควรเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณและการสื่อสารกับผู้ปกครอง
3. สมาคมผู้ปกครองและครูฯ ควรมีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานสำหรับคณะกรรมการสมาคมฯ ในด้านกฎหมายการศึกษา การบริหารความเสี่ยง และทักษะการเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรบูรณาการข้อมูลความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อให้สมาคมฯ สามารถจัดสวัสดิการและทุนการศึกษาได้ตรงจุดตามความจำเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาสมาคมผู้ปกครองและครูให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา
2. สมาคมผู้ปกครองและครูสามารถประยุกต์ใช้ประเด็นอนาคตภาพทั้ง 8 ด้านในการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนงาน และกิจกรรมของสมาคมให้มีความทันสมัยและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง
3. โรงเรียนสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการบริหารจัดการสมาคมผู้ปกครองและครู”
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสมาคมผู้ปกครองและครูที่มีความเป็นเลิศและมีคุณภาพ”
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสมาคมผู้ปกครองและครู”

เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ ทองระย้า. (2565). การบริหารจัดการสมาคมผู้ปกครองและครูในยุคดิจิทัล. *วารสารการศึกษาไทย*, 15(2): 45–60.
- ทัศนีย์ วรรณแก้ว. (2563). แนวโน้มผู้นำในอนาคตของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 10(2): 88–102.
- นฤกร ปั่นพุ่มโพธิ์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรกร ปุยสุวรรณ. (2565). แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครูที่เหมาะสมกับสังคมไทย. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วราภรณ์ วงศ์ชะเลา. (2564). ธรรมชาติกับการบริหารสมาคมผู้ปกครองและครู. *วารสารการจัดการศึกษา*, 11(1): 30–45.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2564). *อนาคตของการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย พ.ศ. 2573*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ.

